

PRIIMEK	IME	VPISNA ŠTEVILKA	SMER

NALOGA	TOČKE
1.	
2.	
3.	
4.	
SKUPAJ	

MATEMATIČNA ANALIZA 3

računski del
31.1.2006

Točkovanje: 20+30+25+25=100

1. Naj bo P ploskev $z = x^2 - \frac{y^2}{2}$ in K krivulja $\vec{r}(t) = \left(t, -t, \frac{t^2}{2}\right)$, $t \in \mathbb{R}$.

(a) Dokaži, da krivulja K leži na ploskvi P .

(b) Poišči vse točke na krivulji K , v katerih se smer glavne normale ujema s smerjo normale ploskve P .

2. Izračunaj prostornino in površino telesa, omejenega s ploskvama

$$4z = x^2 + y^2 \quad \text{in} \quad z = \sqrt{x^2 + y^2} - 1.$$

3. Naj bo $\vec{F}(x, y, z) = (x^2 + z, y^2 + x, z^2 + y)$ in $\vec{P}$ del sfere $x^2 + y^2 + z^2 = 1$, kjer je $z \geq \frac{\sqrt{2}}{2}$, orientiran z zunanjo normalo. Izračunaj

$$\iint_{\vec{P}} \text{rot } \vec{F} \, d\vec{S}.$$

4. Rešite diferencialno enačbo

$$y'' - 2y = e^x \sin x.$$

Za krivuljo s parametrizacijo $\vec{p}(t)$ velja: $\vec{T}(t) = \frac{\dot{\vec{p}}(t)}{\|\dot{\vec{p}}(t)\|}$, $\vec{N}(t) = \vec{B}(t) \times \vec{T}(t)$,

$$\vec{B}(t) = \frac{\dot{\vec{p}}(t) \times \ddot{\vec{p}}(t)}{\|\dot{\vec{p}}(t) \times \ddot{\vec{p}}(t)\|}, \quad \kappa(t) = \frac{\|\dot{\vec{p}}(t) \times \ddot{\vec{p}}(t)\|}{\|\dot{\vec{p}}(t)\|^3}, \quad \tau(t) = \frac{[\dot{\vec{p}}(t), \ddot{\vec{p}}(t), \ddot{\vec{p}}(t)]}{\|\dot{\vec{p}}(t) \times \ddot{\vec{p}}(t)\|^2}.$$

Rešitve

1. naloga

- (a) Preverimo, da koordinate krivulje zadoščajo enačbi ploskve.
- (b) Normala na ploskev je $\vec{n} = (p, q, -1) = (2x, -y, -1)$. Upoštevamo, da krivulja leži na ploskvi, in dobimo $\vec{n} = (2t, t, -1)$. Vektor glavne normale $\vec{N}$ je vzporeden vektorju $\dot{\vec{r}}(t) \times (\dot{\vec{r}}(t) \times \ddot{\vec{r}}(t)) = (t, -t, -2)$. Torej se bosta smeri ujemali samo pri $t = 0$ v točki $(0, 0, 0)$.

2. naloga

- Ploskev $4z = x^2 + y^2$ je rotacijski paraboloid z vrhom v izhodišču, ploskev $z = \sqrt{x^2 + y^2} - 1$ pa je stožec z vrhom v $(-1, 0, 0)$. Ploskvi se sekata v krožnici s središčem v točki $(0, 0, 1)$ in polmerom 2.
- Vpeljemo cilindrične koordinate in dobimo

$$V = \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^2 r dr \int_{r-1}^{\frac{r^2}{4}} dz = \dots = \frac{2\pi}{3}$$

- Površino telesa P je sestavljena iz površine ustreznih delov paraboloida S_1 in stožca S_2 . Ustrezen del paraboloida lahko parametriziramo $\vec{f}(r, \varphi) = (r \cos \varphi, r \sin \varphi, \frac{r^2}{4})$, $r \in [0, 2]$, $\varphi \in [0, 2\pi]$ in dobimo $\sqrt{EG - F^2} = r\sqrt{1 + \frac{r^2}{4}}$. Potem je

$$S_1 = \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^2 r \sqrt{1 + \frac{r^2}{4}} dr = \dots = \frac{8\pi}{3}(\sqrt{8} - 1).$$

Če za izračun površine S_2 uporabimo parametrizacijo stožca $\vec{f}(r, \varphi) = (r \cos \varphi, r \sin \varphi, r)$, $r \in [0, 2]$, $\varphi \in [0, 2\pi]$, dobimo $\sqrt{EG - F^2} = \sqrt{2}$. Potem je

$$S_2 = \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^2 \sqrt{2} dr = \dots = 4\pi\sqrt{2}.$$

Pri izračunu površin bi lahko uporabili tudi kartezične koordinate.

3. naloga

Pretok vektorskega polja $\text{rot } \vec{F}$ skozi ploskev $\vec{P}$ lahko izračunamo direktno, z uporabo Stokesovega izreka ali pa z uporabo Gaussovega izreka.

(a) direktno:

Ker je ploskev del sfere, jo parametriziramo s sfernima koordinatama $\vec{f}(\varphi, \psi) = (\cos \varphi \cos \psi, \sin \varphi \cos \psi, \sin \psi)$, $\varphi \in [0, 2\pi]$ in $\psi \in [\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{2}]$. Vektor $\vec{f}_\varphi \times \vec{f}_\psi = (\cos \varphi \cos^2 \psi, \sin \varphi \cos^2 \psi, \sin \psi \cos \psi)$ kaže navzgor, torej je orientacija $\vec{f}_r \times \vec{f}_\phi$ enaka orientaciji $\vec{P}$. Pretok vektorskega polja $\text{rot } \vec{F} = (1, 1, 1)$ je torej

$$\iint_{\vec{P}} \text{rot } \vec{F} \cdot d\vec{S} = \int_0^{2\pi} d\varphi \int_{\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{2}} (1, 1, 1)(\cos \varphi \cos^2 \psi, \sin \varphi \cos^2 \psi, \sin \psi \cos \psi) d\psi = \dots = \frac{\pi}{2}.$$

(Uporabili bi lahko tudi eksplicitno izražavo ploskve.)

(b) z uporabo Stokesovega izreka:

Krivuljo K , ki je rob ploskve P , parametriziramo $\vec{r}(\varphi) = (\frac{\sqrt{2}}{2} \cos \varphi, \frac{\sqrt{2}}{2} \sin \varphi, \frac{\sqrt{2}}{2})$, $\varphi \in [0, 2\pi]$ in uporabimo Stokesov izrek

$$\iint_{\vec{P}} \text{rot } \vec{F} \cdot d\vec{S} = \oint_{\vec{K}} \vec{F} \cdot d\vec{r} = \int_0^{2\pi} (\frac{1}{2} \cos^2 \varphi + \frac{\sqrt{2}}{2}, \frac{1}{2} \sin^2 \varphi + \frac{\sqrt{2}}{2} \cos \varphi, \frac{1}{2} + \frac{\sqrt{2}}{2} \sin \varphi) (-\frac{\sqrt{2}}{2} \sin \varphi, \frac{\sqrt{2}}{2} \cos \varphi, 0) d\varphi = \dots = \frac{\pi}{2}.$$

(c) uporabimo Gaussov izrek:

Če ploskev $\vec{P}$ dopolnimo s ploskvijo $D = \{(x, y, \frac{\sqrt{2}}{2}) \in \mathbb{R}^3; (x, y) \in \Delta\}$, kjer je $\Delta = \{(x, y); x^2 + y^2 \leq \frac{1}{2}\}$, in jo orientiramo z normalo $\vec{n} = (0, 0, -1)$, dobimo rob odsekane krogle G orientirane z zunanjo normalo. Ker je $\text{div}(\text{rot } \vec{F}) = 0$, je

$$\iint_{\vec{P}} \text{rot } \vec{F} \cdot d\vec{S} = - \iint_{\vec{D}} \text{rot } \vec{F} \cdot d\vec{S} = - \iint_{\Delta} (1, 1, 1) \cdot (0, 0, -1) dx dy = pl(\Delta) = \frac{\pi}{2}.$$

Ploskev $\vec{D}$ bi lahko parametrizirali tudi s $\vec{p}(r, \varphi) = (r \cos \varphi, r \sin \varphi, \frac{\sqrt{2}}{2})$, $(r, \varphi) \in [0, \frac{\sqrt{2}}{2}] \times [0, 2\pi]$.

4. naloga

- $y'' - 2y = e^x \sin x$ je linearna diferencialna enačba 2. reda s konstantnimi koeficienti
- najprej rešimo prirejeno homogeno diferencialno enačbo $y'' - 2y = 0$ z nastavkom $y = e^{\lambda x}$
- dobimo karakteristično enačbo $\lambda^2 - 2 = 0$ z rešitvama $\lambda_1 = -\sqrt{2}$ in $\lambda_2 = \sqrt{2}$
- splošna rešitev homogene diferencialne enačbe je torej oblike $y_H = C_1 e^{-\sqrt{2}x} + C_2 e^{\sqrt{2}x}$
- ker je desna stran $f(x) = e^x \sin x$ oblike $e^{\alpha x}(P(x) \cos \beta x + Q(x) \sin \beta x)$, kjer sta $P(x)$ in $Q(x)$ polinoma stopnje 0 in $\alpha = 1 + i$ ni ničla karakteristične enačbe, je nastavek za partikularno rešitev $y_P = e^x(A \cos x + B \sin x)$
- nastavek $y_P = e^x(A \cos x + B \sin x)$ uporabimo v diferencialni enačbi in z izenačitvijo koeficientov dobimo $A = B = -\frac{1}{4}$ ter splošno rešitev $y = C_1 e^{-\sqrt{2}x} + C_2 e^{\sqrt{2}x} - \frac{1}{4} e^x (\cos x + \sin x)$